

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ — ΘΕΑΤΡΟ — ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ — Έκδοσις ΜΟΥΣΙΚΗΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ — ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 3

Συντάκταις από 'Επιτροπή-Διεύθυνση Π. ΚΩΣΤΑΡΙΔΗΣ—'Επι τής Ελκς Σ. ΠΕΤΡΑΣ

ΕΤΟΣ Α.'

ΑΡΙΘ. 15

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ 2.500

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1949

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΥΦΟΣ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

τοῦ κ. EUCEN SCHMITZ

Ἡ μουσικὴ διαφέρει ἀπὸ τὶς περισσότερες ἀδελφές τέχνες ἐκτός ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ ἔργα τῆς βγαίνουν ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ δημιουργοῦ τους σὲ νεκρά γραφικὰ σημεῖα καὶ αὐτὸ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἕναν «ἀναδημιουργό» ποῦ θὰ τὰ ἀφαιρήσῃ στὴν πραγματικὴ ἡχητικὴ τους ζωὴ. Βέβαια ὁ μουσικὰ μορφωμένος μπορεῖ, ὡς ἕνα βαθμὸν, νὰ διεισδύσῃ στὸ μουσικὸ ἔργο τέχνης μὲ τὸ «ἀνάσπασμα» μόνον, δηλαδὴ ἀπὸ τῆ γραφικὴ εἰκόνα νὰ ἀναπαράσῃ μὲ τὴ φαντασία τοῦ ὄψου ἔντονα τῆ ζωντανῆ ἀπόδοσιν ὥστε νὰ τὸ «ἀκούῃ νοερώς». Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τότε, ὅταν πῶ ἐνοικίῃ τὴν περίπτωσιν, τὸ ἀποτελεσμα εἶναι μάλιστ' ἕνα «ὑποκατάστατο» τῆς ἀνάγκης ἀντὶ γιὰ μὴ ζωντανῆ ἐκτέλεσιν ποῦ εἶναι ἔργο τοῦ ἐκτελεστῆ καλλιτέχνη ποῦ γίνεται ἔτσι τὸ μεσάζων πρόσωπον ἀνάμεσα στὸ δημιουργὸ καὶ τὸν ἀκροατὴ. Μὲ τὴ λέξη «ἐρμηνεία» ὀνομάζουμε συνοπτικὰ ὅλες τὶς ἀπόψεις ποῦ πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν γιὰ τὴν ἀποτελεσθὲν τὸ ἔργο αὐτό. Ἡ ἐρμηνεία φροντίζει ἰδιαίτερος γιὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ χρόνου (tempo) καὶ τὶς ἀλλαγὰς, τοῦ Δυναμικοῦ, τὸ φραζάρισμα, στὴν ἡχητικὴ φωτιστικὴ (χρηματοισμοὶ τοῦ *toucher* τὸν πιανίστα, χρωματισμοὶ τῆς φωνῆς στὸν τραγουδιστὴ κ.λπ.) καθὼς καὶ γιὰ ὅλες τὶς πλευρὰς τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἐκφράσεως γενικὰ. Ἡ ἐρμηνεία ὡς αὐτὴ παίρνει τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς τῆς ἀπὸ τὸ ὄφους (στόλ) καὶ τὸ χαρακτῆρα τοῦ καλλιτεχνήματος. Ἐὰν αὐτὴ ἡ ἐρμηνεία ἔχει ληφθῆ ὡς ὄφει τῆς σὲ ὅλους τοὺς βασικοὺς τῆς παράγοντες κατὰ τὸ ζωντανῆμα τοῦ καλλιτεχνήματος, τότε ἡ ἐρμηνεία «ἔχει στόλ», ἀντιθέτως σὲ ἄλλη περίπτωσιν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, θὰ τῆς λείπῃ τὸ στόλ.

Ἐπομένως ἀπαραίτητὴ προϋπόθεσιν μιᾶς ἐρμηνείας ποῦ ἔχει στόλ εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, ἡ ἀλόγιστη ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν τεχνικῶν ἀπαιτήσεων ποῦ προβάλλει τὸ καλλιτέχνημα. Ὅχι βέβαια μόνον μὲ τὸ ἀπονόητο νόημα ὅτι ὁ ἐκτελεστὴς (εἶτε εἶναι τραγουδιστὴς, ἐκτελεστὴς ὄργανοῦ ἢ μαέστρος) πρέπει νὰ κατέχῃ τὸν ἀπαιτούμενον βαθμὸν τεχνικῆς, ἀλλὰ ἀκόμη ὅτι ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται τὶς ἰδιαίτερες τεχνικὲς ἰσορροπιὰς τοῦ καλλιτεχνήματος. Ἐτέτοις ἰδιαίτερος ἰσορροπιᾶς μιᾶς ἐρμηνείας νὰ προέρχονται ἀπὸ τὸν ιστορικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔργου: τὸ ἔδος καὶ ὁ ῥυθμὸς τῶν ὄργανων ποῦ ἀποτελοῦσαν τὴν ὀρχήστρα σὲ παλιότερες ἐποχές π.χ. διαφέρει οὐσιαστικὰ ἀπὸ τῆς συνηθισμένης σημερινῆς ὀρχήστρας, ἡ φωνητικὴ μουσικὴ τοῦ 18ου αἰῶνα ἀπαιτεῖ μιὰ δικὴ τῆς ἐξχωριστῆ ἀντίληψιν σχετικὰ μὲ τὰ μουσικὰ μέτρα, τὰ ἔργα τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνα ἔχουν σχεδὸν πάντα ἀνάγκη ἀπὸ ὀρισμένους συμπληρωματικὰς φωνὰς στὰ ὄργανα ποῦ δὲν σημειώνονται (*basso continuo*) καθὼς καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κατασκευὴ ἀπαιτεῖ συχνὰ τὴν χρῆσιμοποίησιν μιᾶς ὀρισμένης Δυναμικῆς (ἡχῶ π.χ.) κ.λπ. Μιὰ ἐρμηνεία, λοι-

πὸν, ποῦ θὰ θέλῃ νὰ ἔχη στόλ πρέπει νὰ λογαριάσῃ ὅλα αὐτὰ τὰ τεχνικὰ στοιχεῖα. Μὲ τὸ ξεκαθάρισμα ὅμως τοῦ τεχνικοῦ μέρους ὁ ἐκτελεστὴς τοποθετεῖ μόνον τὸ πρωτόγονον θεμέλιον ποῦ θὰ στηρίξῃ ἐπάνω του τὴ βαθύτερον πνευματικὴ ἀντίληψιν τοῦ καλλιτεχνήματος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτὸ τὸ σημεῖο βαρύνει κατ' ἀρχὴν ἡ ἱστορικὴ ἀποψη: τὸ καλλιτέχνημα πρέπει νὰ ζωντανήσῃ «στὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του». Ἡ ἱστορία τῆς μουσικῆς μᾶς ἐγγίζει τὴν ἀπαιτεῖ νὰ ἐνοουῖμῃ μ' αὐτὸ ὅτι κάθε εἰδικὴ περίπτωσιν. Ἡ ἐρμηνεία ὅμως πρέπει νὰ δικαιώσῃ καὶ τὴν ἀτομικότητα τοῦ δημιουργοῦ ἐφ' ὅσον ἔχει ἀποτυπωθῆ ἐπὶ ὄφους τοῦ ἔργου. Ὅσο ὑποκειμενικώτερη π.χ. εἶναι μιὰ σύνθεσις, τόσο περισσότερο ἡ ἐρμηνεία τῆς πρέπει νὰ μοιάζῃ μ' ἕναν ἐλεύθερον ἀτομικὸν σχεδιασμὸν καθὼς ἐπίσης πρέπει νὰ κεραιφίζονται στὴν ἀπόδοσιν τῆς ἡ «κατεύθυνσι» καὶ ἡ ἐθνικότητα τοῦ καλλιτεχνήματος: μιὰ ἰταλικὴ μελωδία π.χ. ἀνέχεται (ἢ καὶ ἀπαιτεῖ) χρωματισμοὺς στὴν ρυθμικὴ ἀγωγή (*ritardando*, κορώνες κ.λπ.) ποῦ θὰ παραμόρφωναν τὴν λιτὴ μελωδία ἐνὸς ἄλλου γερμανικοῦ τραγουδιοῦ ἡ μουσικὴ φράση μπορεῖ νὰ δοθῆ εἰς μιὰ ρομαντικὴ φαντασία πολὺ πὸ ἀκαθόριστῃ παρὰ εἰς μιὰ κλασσικὴ συνάτα κ.λπ. Κατὰ παρόμοιον τρόπον ὁ αισθητικὸς σκοπὸς τοῦ καλλιτεχνήματος πρέπει νὰ ἐπηρεάζῃ ἀποφασιστικὰ τὴν ἐρμηνεία. Ὁ ἐποικοδομητικὸς σκοπὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς π.χ. ἀπαιτεῖ μιὰν ἀπλήρ, σεμνὴν ἀξιοπρέπειαν, ἡ τόσο *intime* φύσιν τῆς μουσικῆς δοματίου ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολὺ ἀπαυτέρωτος χρωματισμοὺς ἀπὸ τὴν μουσικὴ ὀρχήστρα ποῦ ἐργάζεται μὲ πολὺ ἀδρότερες γραμμὲς. Τέλος ἡ ἐρμηνεία ἐξαρτᾶται εἰς πολλὰ σημεῖα καὶ ἀπὸ τὴν αισθητικὴν **κατηγορίαν** τοῦ καλλιτεχνήματος: οἱ δυναμικοὶ τοιμοῖ π.χ. πρέπει νὰ ἐμφανίζονται μὲ ἐντελὸς δολοιτικὴ ἐσωτερικὴ ὀρμὴ σὲ μιὰ τραγικὴ ἢ μεγαλειώδη περίπτωσιν ἀπὸ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην ποῦ ἐπιδικεῖ χιουμοριστικὰ ἢ γιομάτα χάρη ἀποτελεσμάτα.

Ἀφοῦ λοιπὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ χαρακτηριστικὸν στόλ τοῦ καλλιτεχνήματος δίνει τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς γιὰ μιὰ ἐρμηνεία μὲ ὠσωστὸ ὄφους, εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ ἐκτελεστὴς καλλιτέχνης, τότε μόνον μπορεῖ νὰ ἐκπληρῶσῃ τὴν ἀποστολὴν του, ὅταν συλλάβῃ αὐτὸ τὸ **χαρακτηριστικὸν στόλ** εἰς τὴν παραμικρότερη του λεπτομέρεια, ὅταν δηλαδή κατανοήσῃ κατὰ βάθος τὸ ἔργο τῆς τέχνης ἀπὸ ὅλες τῆς πλευρᾶς, τὶς τεχνικὰς καὶ τὶς πνευματικὰς.

Αὐτὴ ἡ ἀπόλυτὴ κατανοήσιν πρέπει νὰ συνοδεύει τὴν μουσικὴν ῥοὴν τοῦ ἔργου, ἀρχινώντας ἀπὸ τὸ φραζάρισμα τοῦ πῶ μικροῦ μοτίβου ὡς τῆ γενικὴ ἀντίληψιν τοῦ σχεδιοῦ τοῦ ὅλου οικοδομήματος, ἀπὸ τὴν σημασία τῆς ἐκφράσεως καθενὸς θέματος ἐξχωριστὰ ὡς τὴ σύλληψιν τῆς ἀποσφαιρᾶς ποῦ διέπει τὸ ὅλον ἔργο. (ἀκολουθεῖ) Μετάφραση Ε.Δ.Α.